

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.22.663/2017/9.

A tanács tagjai:

Dr. Bartal Géza a tanács elnöke

Dr. Cseh Attila előadó bíró

Dr. Simonné Dr. Gombos Katalin bíró

A felperes:

...

A felperes képviselője:

Dr. Oláh István ügyvéd

Az alperes:

...

Az alperes képviselői:

Dr. Domokos Ágnes Eszter ügyvéd

dr. Kőrösi Tibor ügyvéd

A per tárgya:

Kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Debreceni Ítéltábla Gf.III.30.219/2017/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Debreceni Törvényszék 6.G.40.086/2015/20.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperes részére 3.000.000 (hárommillió) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 3.500.000 (hárommillió-ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felek 2013. február 1-jén „Kizárólagos disztribúciós szerződést” (a továbbiakban: szerződés) kötöttek, amely szerint a kegyeleti termékek (koporsók) előállításával foglalkozó alperes mint eladó megbízta a felperest mint disztribútort a termékeinek Spanyolország és Portugália területén történő kizárólagos értékesítésével.

- [2] A kizárólagosság (szerződés III.5. pont) azt jelentette, hogy az alperes a szerződés fennállása alatt e két ország területén kizárólag a felperesen keresztül értékesíthette a szerződésben meghatározott termékeit, azokat sem közvetlenül, sem közvetítőn keresztül nem adhatta el.
- [3] A felek a szerződésben részletesen meghatározták jogaikat és kötelezettségeiket.
- [4] A felperes esetenként minimálisan 120 db, havonta legalább 240 db koporsó rendelését, az alperes az általa gyártott koporsóknak a felperes által kért ütemezés szerinti folyamatos szállítását vállalta.
- [5] A szerződés X.1. pontja szerint a szerződés az első rendelés napján lép hatályba, és határozott időtartamra - a X.2. pont szerint 5 évre - jön létre.
- [6] A felek a rendes felmondás lehetőségét kizárták, de bármelyikük jogosult volt azonnali hatályú felmondásra, ha a másik fél valamely lényeges szerződéses kötelezettségét a teljesítésre vonatkozó írásbeli felhívástól számított 15 napon belül nem teljesíti. Rögzítették, hogy abban az esetben, ha a felperes két egymást követő hónapban nem foganatosít megrendelést az alperes felé, a szerződés automatikusan megszűnik (X.4., X.5. pontok). A kizárólagosság megsértésének esetére a szerződés kötbérfizetési kötelezettséget tartalmazott (XIV. pont).
- [7] A felperes a szerződéskötést megelőzően és követően is végzett piackutatást Spanyolország és Portugália területén, a teljesítés érdekében megbízást adott kereskedelmi ügynököknek, és több, koporsó értékesítéssel foglalkozó céggel is tárgyalt.
- [8] A felperes a szerződés tárgyát képező termékek szállítására nem adott megrendelést az alperesnek.
- [9] Az alperes a 2014. április 29-én kelt levelében arról értesítette a felperest, hogy a szerződést megszüntnek tekinti.
- [10] Ezt követően a felek a felperes kezdeményezésére 2014. június 10-én egyeztetést folytattak, a felperes képviselői kérték a szerződés és a kizárólagossági jog helyreállítását, amire az alperes nem volt hajlandó, de közölte, hogy a jövőben a szerződéses árakon kiszolgálja a felperest, de a kizárólagossági jogot nem kívánja fenntartani, mivel az eltelt több mint egy év alatt a felperes részéről nem történt megrendelés. A felek nem tudtak megállapodni.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [11] A felperes keresetében kártérítésként 1.647.398.312 forint és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest a 2014. júniustól 2018. januárig terjedő időszak figyelembevételével. Arra hivatkozott, hogy az előzetes egyeztetések alapján a ... 2014. júniustól kezdve havi 500 db koporsót kívánt megrendelni, a ... nevű cég szándéknyilatkozata alapján egy kamionnyi (160 db) koporsóra, míg a ... három kamionnak megfelelő koporsóra kötött volna szerződést. Keresetének összegszerűségét az általa beszerzett könyvszakértői véleményre alapozva elmaradt hasznai és a szerződés teljesítése érdekében kifejtett tevékenységével összefüggésben felmerült költségei összegeként határozta meg.
- [12] A felperes az alperes szerződésszegését is állította, miszerint az alperes őt kijátszva közvetlenül tárgyalt a ... nevű céggel, aki - még az alperes szerződés megszűnésével kapcsolatos nyilatkozatát megelőzően - egy kamionnyi árut vásárolt.
- [13] A felperes hivatkozott arra, hogy a szerződés X.1. pontja a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 228. § (1) bekezdése alapján semmis, mert a hatályba léptető felfüggesztő feltétel nem egy, a felek magatartásától független, bizonytalan jövőbeni esemény. Szerinte a felek szerződéskötéskori szándéka arra irányult, hogy a kizárólagosság őt a szerződés aláírásától számított 5 évig illesse meg, a szerződéses kötelezettségei pedig az első megrendeléstől terheljék. Utalt arra, hogy a szerződés az első megrendelésre nem tartalmaz végső határidőt, amire figyelemmel a késedelmét meg lehetne állapítani, a szerződést pedig nem lehet úgy értelmezni, hogy az aláírástól szállítási kötelezettség terhelte volna.
- [14] Állította, hogy az alperes jogalap nélkül tekintette a szerződést megszüntnek, így eljárása jogellenes volt, amellyel összefüggésben okozta a kárát.
- [15] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Azzal érvelt, hogy a szerződés annak X.5.

pontja értelmében 2013. április 1-jén megszűnt, erről értesítette a felperest a 2014. április 29-i nyilatkozatában. Egyetértett a felperessel a felfüggesztő feltétel semmisségét illetően, amire tekintettel szerinte a szerződés az aláírás napján lépett hatályba. Ezt követően mivel nem kapott megrendelést a felperestől, jogszerűen tájékoztatta a szerződés megszűnéséről. Miután nem szegte meg a szerződést, és nem tanúsított jogellenes magatartást, ezért kártérítési felelősséggel nem tartozik.

Az első- és másodfokú ítélet

- [16] Az elsőfokú bíróság kijavított ítéletével a keresetet elutasította. Határozata szerint a szerződés X.1. pontjának rendelkezése nem felelt meg a felfüggesztő feltétel törvényi kritériumainak [Ptk. 228. § (1) bekezdés], ez pedig a szerződés ezen pontját érintő részleges érvénytelenségét eredményezte. Erre tekintettel a Ptk. 205. § (1) bekezdése és 207. § (1) bekezdése alapján vizsgálta a felek szerződéskötési akaratát. A felek egyező nyilatkozata és az okiratszerkesztő ügyvéd tanúvallomása alapján - mérlegelve a per további adatait is - azt állapította meg, hogy egyik fél sem kívánta a szerződés hatályba lépésének napját az aláírással azonos időpontban meghatározni. Indokolása értelmében a szerződés azzal a tartalommal jött létre, hogy az aláírástól számított néhány hónapos, ésszerű időtartam („türelmi idő”) után ad a felperes megrendelést az alperesnek, ami - a szükséges tanúsítványok (TÜV, stb.) beszerzési idejére tekintettel - 2013. október hónapot jelentette; és amihez képest a 2014. április 29-i nyilatkozat megtételére jogszerűen került sor. Az alperes jogellenes magatartásának hiányában pedig a Ptk. 318. § (1) bekezdés és 339. § (1) bekezdés szerint kártérítési felelőssége nem áll fenn.
- [17] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet a per főtárgya tekintetében helybenhagyta.
- [18] Határozata indokolásában az elsőfokú ítéletben megállapított tényállást a felek képviselőinek cégnyilvántartási adataival, valamint a felperes piackutató tevékenysége 2012. évi kezdő időpontjával kiegészítette.
- [19] Rögzítette, hogy a felperes keresetében és a perben többször hivatkozott arra, hogy az alperes a kizárólagossági jogot megsértette, az ezzel elkövetett szerződésszegés jogkövetkezményeként azonban határozott kereseti kérelmet nem jelölt meg. Utalt arra, hogy a kizárólagosság megsértése a szerződés XIV.1. pontja szerint kötbérfelelősséget von maga után. Az alperes kártérítési felelősségét megalapozó, a felperes által megjelölt magatartások közül ezért a perben csupán a szerződés megszűnéséről szóló tájékoztatás, illetve annak jogszerűsége volt vizsgálandó, ez képezte a per tárgyát.
- [20] Érdemben, a felek szerződéskötéskori akaratával kapcsolatban - a Ptk. 207. § (1) bekezdése szerinti értelmezésből kiindulva - az volt az álláspontja, hogy az elsőfokú bíróságnak a nyilatkozó feltehető akaratára, az eset körülményeire, a szavak általánosan elfogadott jelenlétére figyelemmel kellett eljárnia.
- [21] Rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság a szerződésnek az első megrendelés leadásától számított hatályba lépésével kapcsolatos kikötését érvénytelennek minősítette, a felperes azonban a kötelezettségei beálltát változatlanul ehhez kötődően kérte megállapítani, míg kizárólagossági jogát az aláírás időpontjától eredeztette. A szerződés azonban nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szerint a felek jogai, illetve kötelezettségei eltérő időpontban lépnének hatályba, ezért a bíróság az egyes szabályok hatályba lépését azonos időpontban állapította meg.
- [22] A felperes felkészüléséhez szükséges „ésszerű idő” tartamát a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletben foglaltaktól részben eltérően ítélte meg.
- [23] Kiemelte, hogy a koporsókhoz szükséges angol nyelvű termékismertetőt és az uniós előírásoknak megfelelő minőségi tanúsítványt az alperes 2013 októberére tudta biztosítani, vagyis az ő részéről biztosítandó feltételek a felperesnek ekkorra álltak rendelkezésére. Ekkor nyílt meg a felperes

számára biztosított „türelmi idő”, amely alatt - figyelemmel arra, hogy 2012-től végzett piackutatást, amelynek során ígérvények és szándéknyilatkozatok álltak rendelkezésére - realizálnia kellett volna a megrendelést, legkésőbb 2013. december - 2014. január időszakára. Ehhez képest a szerződés X.5. pontja szerinti két hónapos határidő eredménytelenül telt el, amelyet követően a szerződés automatikusan megszűnt. Az alperes ennek tényét jogszerűen állapította meg a 2014. április 29-i levelében.

- [24] A felperes felülvizsgálati kérelme folytán a Kúria Pfv.V.20.631/2017/4. számú végzésével a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította a Ptk. 207. § (1) bekezdésének megsértése miatt. Határozata indokolásában rámutatott: a bíróságok helyesen foglaltak állást abban, hogy a szerződés X.I. pontja első tagmondatában foglalt hatályba léptető rendelkezés mint jogellenes feltétel a Ptk. 228. § (3) bekezdés I. fordulata értelmében semmis. E szerződéses kikötésnek a semmissége folytán azonban az elsőfokú bíróságnak - a felek szerződéskötéskori akaratának vizsgálatát megelőzően - le kellett volna vonnia ennek az érvénytelenségnek a jogkövetkezményeit figyelemmel a Ptk. 228. § (3) bekezdésének azon rendelkezésére, miszerint a semmis felfüggesztő feltétellel kötött szerződésre a részleges érvénytelenség [Ptk. 239. §] szabályait kell alkalmazni. Azaz: elmaradt annak a vizsgálata, hogy a felek az érvénytelen rész nélkül megkötötték volna-e a szerződést, ami a bíróságot az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 2. pontjára és a 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4.a) pontjára figyelemmel a nyilvánvaló peradatokra tekintettel hivatalból terhelte. A szerződés ugyanis az érvénytelen rendelkezésen kívül nem tartalmaz a felek jogai és kötelezettségei beálltának időpontjára vonatkozó konkrét rendelkezést, a felek pedig ezeket eltérő időpontokhoz kötötték (a felperes a kizárólagosságot az aláírás időpontjához, az egyéb kötelezettségeit későbbi időponthoz, az alperes egységesen az aláíráshoz).
- [25] A Kúria kiemelte, hogy az érvénytelen - s ezért a szerződésből „kieső” - feltétel helyett a bíróságnak nincs módja a felek akaratának mintegy „pótlására” és egy korábban nem létező, új szerződési feltétel kialakítására. Az elsőfokú bíróság - és az általa ítéletben foglaltak alapvető elfogadásával a másodfokú bíróság is - túlterjeszkedett a jogosultságain, mert valójában és tartalmilag a már érvénytelennek tekintett szerződési feltétel „hatályának beálltát” vizsgálta, holott az érvénytelenség általános jogkövetkezményére figyelemmel az érvénytelenségi ok által érintett szerződési részhez joghatás nem kapcsolódhat, e részre jogot, illetve követelést alapítani nem lehet.
- [26] A Kúria előírta, hogy a megismételt fellebbezési eljárásban alapvetően azt a kérdést kell vizsgálni, hogy a felek a szerződést a X.1. pont érvénytelen része nélkül megkötötték volna-e. Ehhez képest vonható következtetés a szerződés egészének érvényességére, és ettől függően ítéltető meg a szerződésszegés és az arra alapított kártérítési igény megalapozottsága.
- [27] A megismételt fellebbezési eljárásban a másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú ítéletet a per főtárgya tekintetében helybenhagyta a felperest terhelő elsőfokú perköltség összegét leszállítva.
- [28] Kiegészítette az elsőfokú ítéleti tényállást a felek egyes cégnyilvántartási adataival, és rögzítette, hogy a tényállás kiegészítéseként értékelte az indokolásban ismertetett, a felek közötti szerződéstervezetek tartalmát és a felperes által végzett piackutató tevékenységre vonatkozó adatokat is.
- [29] A másodfokú bíróság a korábbi határozatával egyezően rögzítette, hogy a felperes keresetében és a perben többször hivatkozott arra, hogy az alperes a kizárólagossági jogot megsértette, az ezzel elkövetett szerződésszegés jogkövetkezményeként azonban határozott kereseti kérelmet nem jelölt meg. Az ezzel összefüggésben az első tárgyaláson tett nyilatkozatában megjelölt 16.390.331 forint kárösszeg a kereseti összigenyben bennefoglaltatik, a felperes keresetének összegszerűségét nem kívánta módosítani, a kizárólagosság megsértése ugyanakkor a szerződés XIV.1. pontja szerint kötbérfelelősséget von maga után. Ezért a per tárgya csak az alperes kártérítési felelősséget megalapozó, a szerződés megszűnéséről szóló tájékoztatása, illetve annak jogszerűsége volt.
- [30] Annak körében, hogy a felek az érvénytelen szerződési feltétel nélkül megkötötték volna-e a

szerződést, a másodfokú bíróság egyrészt a felperes jogi képviselője által készített 1. számú és 2. számú szerződéstervezetet és azok egyes pontjait, a felperes fellebbezésében előadottakat, a 8. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozatát és a 10. sorszámú előkészítő iratában írtakat, továbbá a megismételt eljárásban Gf.4. sorszám alatt becsatolt beadványában előadottakat, másrészt az alperes által alkalmazott típusszerződés 11. pontja, az alperes törvényes képviselőjének a 6. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozata, ... ügyvéd 8. sorszámú jegyzőkönyvben rögzített tanúvallomása tartalmát értékelte. Emellett utalt a Ptk. 205. § (1) bekezdésére és arra, hogy a szerződés értelmezése során a nyilatkozási elv mellett a Ptk. 207. § (1) bekezdése szerinti akarati elvet is alkalmazni kell, továbbá arra, hogy a felek között a szerződéskötést megelőzően folyamatban volt tárgyalások, egyeztetések során mindkét félnek fel kellett ismernie a vele szerződő félnek a szerződés szövegében kifejezetten nem tükröződő akaratát is.

- [31] Összességében a másodfokú bíróság azt a következtetést vonta le a felek egymásnak ellentmondó szerződéses akarata alapján, hogy a X.1. pont mint érvénytelen kikötés hiányában a felek a szerződést nem kötötték volna meg. A polgári jog általános szabályai szerint ugyanis - eltérő hatályba léptető rendelkezés hiányában - a feleket a szerződéskötéstől kezdve terhelik a szerződésből eredő jogok, illetve kötelezettségek. A perbeli esetben a felperes kifejezetten nem vállalta, hogy a szerződés aláírásától számított 2 hónapon belül teljesít, illetve, hogy ennek hiányában elveszíti az aláírás időpontjától kapott kizárólagossági jogot. Az alperes pedig abban a hiszemben biztosított a felperesnek az aláírástól kezdve kizárólagosságot, hogy ő rövid időn belül megrendelést fog közvetíteni felé.
- [32] A másodfokú bíróság - arra tekintettel, hogy a felek 2013. február 1-től 2014. április 29-ig mégis együttműködtek - megvizsgálta azt is, hogy ha a szerződési pont érvénytelensége nem eredményezné a teljes szerződés érvénytelenségét, akkor az alperes 2014. április 29-i tájékoztatása jogszerű volt-e a szerződés automatikus megszűnéséről. Rögzítette, ebben a körben a Ptk. 205. § (1) bekezdés, 213. § (1) bekezdés és a szerződés III.5. pontjának a szerződés aláírásával beálló hatályba lépésről való rendelkezéséből indult ki.
- [33] Elfogadta a felperes hivatkozását arra vonatkozóan, hogy a felek tisztában voltak a spanyol és portugál temetkezési cégek gyakorlatával, ezért az alperes sem várhatta, hogy a felperes a szerződés X.5. pontja szerinti kettő hónapos „türelmi időn” belül megrendelést közvetít felé. Erre az alperes által biztosítani vállalt dokumentumok rendelkezésre állása után adódhatott reális lehetőség, így a TÜV szakvélemény 2013. októberi megérkezésétől.
- [34] E körben a másodfokú bíróság nem fogadta el a felperesnek a megismételt eljárásban benyújtott Gf.4. sorszámú előkészítő iratában előadott hivatkozását, miszerint a szerződés megkötése előtt még nem rendelkezett olyan ígéretekkel, vásárlási szándéknyilatkozatokkal, amelyek alapján rövid időn belül megrendelésekre számíthatott volna.
- [35] Minderre tekintettel az alperes jogellenes magatartásának hiányában a felperes a szerződés részleges érvénytelensége esetén sem érvényesíthet alappal kártérítési igényt.
- [36] Végül a másodfokú bíróság kitért a felperesi fellebbezésben hivatkozott eljárási szabálysértésre is, és rámutatott, hogy annak az ítélet érdemére nem volt kihatása.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [37] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését, és keresete szerinti új ítélet meghozatalát, másodlagosan az első-, vagy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [38] Megsértett jogszabályhelyként a Ptk. 205. § (1) bekezdését, 207. § (1) bekezdését, és 213. § (1) bekezdését, a Pp. 206. § (1) bekezdését, 213. § (1) bekezdését és - utalva arra, hogy ennek szerinte

sincs érdemi kihatása a döntésre - 386/F. §-át jelölte meg.

- [39] A Pp. 213. § (1) bekezdése sérelme kapcsán hivatkozott arra, a másodfokú bíróság nem helytállóan állapította meg, hogy a kizárólagosság megsértésével összefüggésben nem terjesztett elő konkrét kereseti kérelmet. Utalt a keresetlevelében és a 2015. augusztus 25-én tartott első tárgyaláson előadott keresetkiegészítésére, amelyben az ezzel összefüggő igényét - jogfenntartással - 16.390.331 forintban jelölte meg (felülvizsgálati kérelem 27-28. oldal). Ezáltal sérelmezte, hogy a jogerős döntés nem terjedt ki valamennyi kereseti kérelmére.
- [40] Abban a körben, hogy az érvénytelen feltétel nélkül a felek a szerződést megkötötték volna-e, ehhez képest a részleges érvénytelenség az egész szerződés érvénytelenségét vonta-e maga után, a felperes nem értett egyet a jogerős ítéletben foglaltakkal. Ezzel összefüggésben rögzítette a másodfokú bíróság által figyelembe vett nyilatkozatokat (felülvizsgálati kérelem I. pont), és, hogy álláspontja szerint a felek a X.1. pont elhagyásával is megkötötték volna a szerződést (felülvizsgálati kérelem 2. pont). Ennek kapcsán hivatkozott a szerződés III.5. pont, III.6. pont és X.2. pontjaira, amelyek szerinte a kieső felfüggesztő feltétel ellenére is azt a nyilatkozatot fejezik ki, hogy a kizárólagossági jog az aláírástól kezdődően fennáll. Ehhez képest nem ő tartotta fenn azt a jogot („hatalmasságot”), hogy öt éven belül bármikor megteheti az első megrendelést, hanem a Ptk. 207. § (1) bekezdése alapján e pontok igazolják a felek valós kölcsönös és egybehangzó szándékát arra vonatkozóan, hogy az első megrendelésig az alperesre ne háruljon kötelezettség, azaz ne vállaljon semmilyen anyagi kötelezettséget, míg ő - a kizárólagosság fejében - felvállalta az első megrendelés érdekében az összes költséget.
- [41] Utalt továbbá arra, hogy az alperes - eltérően attól a perbeli nyilatkozatától, amely szerint a szerződés keltének alapulvételével 2013. április 1. volt az első megrendelés határideje - több mint 9 hónapot várt a szükséges alapadatok és iratok beszerzésére. Erre is figyelemmel a másodfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy nem kell élesen elhatárolni a kizárólagos kereskedelmi jog (III.5. pont) és a szerződés teljesítésével kapcsolatos, alperesi szállítási kötelezettségről szóló V.3. hatályának beálltát. Ebben a körben a felperes érvelése szerint a másodfokú bíróság nem értékelte a 2014. június 10-én a felek által közösen felvett „Feljegyzést”, amelynek megfogalmazásából következően a kizárólagosság már megillette őt, és amihez képest az alperes a perbeli nyilatkozatot csak pernyertessége érdekében tette meg ellentétesen.
- [42] Utalt arra is, hogy a megszüntető nyilatkozat megtételéig a felfüggesztő feltétel semmisségére egyik fél sem hivatkozott. Így az alperes nyilvánvalóan azért hivatkozott a szerződés X.5. pontja szerinti automatikus megszűnésre, mert maga is hatályba lépettnek tekintette a szerződést.
- [43] Érvelése értelmében a másodfokú bíróság nem értékelte a felek 2013. február 1-től 2014. májusáig történt tényleges együttműködését sem. Utalt az alperes kereskedelmi igazgatója (Szilágyi Ágnes) tanúvallomására, és arra is, hogy az alperes egyetlen alkalommal sem hívta fel őt teljesítésre, és a szerződés megszűnésére sem hivatkozott mindaddig, amíg ő maga nem kívánt szállítani Spanyolországba.
- [44] A felperes szerint a bíróságok tévesen értelmezték továbbá a felek nyilatkozatait a szerződés tartalmát illetően. Idézte az alperesi nyilatkozatokat (felülvizsgálati kérelem 8-10. oldal), saját nyilatkozatait (10-11. oldal), a szerződéstervezeteket (11-14. oldal), ... okiratszerkesztő ügyvéd elektronikus leveleit és tanúvallomását (15-17. oldal), amelyek álláspontja szerint mind az ő állítását támasztják alá a tekintetben, hogy a kizárólagosság a felek kölcsönös, egybehangzó akaratára és nyilatkozata szerint az aláírástól, míg a további szerződési kötelezettségek az első megrendeléstől - azaz eltérő időpontoktól - voltak irányadóak.
- [45] A jogerős ítéletnek a másodlagos - a 2014. április 29-i alperesi tájékoztatás jogszerűségével összefüggő - indokolásával kapcsolatban a felperes kitért az általa végzett piackutatásra (felülvizsgálati kérelem 17. oldaltól), felsorolta, hogy a másodfokú bíróság által leírtakon túl milyen további spanyol és portugál temetkezési cégekkel, illetve biztosító társaságokkal vette fel kapcsolatot már 2012-től kezdődően. Kifejtette, hogy az alperes által is ismert sajátos piaci szokások

miatt csak 2014 nyarára váltak reálissá a megrendelések. A felek közötti ezt megelőző együttműködés mintegy „felülírta” a szerződésben rögzített kettő hónapos megrendelési kötelezettséget.

- [46] Ehhez képest szerinte nem értékelte a bíróság a piacra való bejutás nehézségeit, a spanyol-portugál piac sajátosságait a beszállítói kritériumok kapcsán, a szállítási szerződések legalább egy évvel korábbi, de nem ritkán 5-15 éves távlatban történő megkötésének ottani gyakorlatát, az alperes által alkalmazott típusszerződést, aminek releváns eleme volt, hogy az első megrendelés időpontja nem sürgős és nem is határozható meg előre, továbbá az alperesi szerződésszegést az általa biztosítani ígért dokumentumok elmaradása miatt (szerződés IV/1/f. pontját illetően).
- [47] Kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság nem vette figyelembe az általa becsatolt ügynöki nyilatkozatokat, amelyek igazolták, hogy az alperestől még azelőtt vásárolt egy spanyol cég, mielőtt az alperes megszüntette vele a szerződést.
- [48] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérte, felülvizsgálati eljárási költségeinek megállapítása mellett. Ellenkérelmét részletesen indokolta.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [49] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [50] A felülvizsgálati eljárás eredményeként a Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból nem jogszabálysértő.
- [51] Elöljáróban a Kúria - a korábbi hatályon kívül helyező végzése indokolásában írtakra visszautalva - rögzíti, hogy a felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, hanem szigorú eljárásjogi szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat. A felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei: a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja [Pp. 272. § (2) bekezdés]. Emellett a Pp. 270. § (2) bekezdésének és 275. § (3) és (4) bekezdéseinek együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja anyagi jogi jogszabálysértés vagy eljárási szabálysértés lehet, utóbbi azonban csak akkor, ha az az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bír.
- [52] Mindezek tükrében a felperesnek a Pp. 386/F. §-ára történt felülvizsgálati hivatkozása [felülvizsgálati kérelem 28. oldal utolsó előtti bekezdés] a felülvizsgálati eljárás keretében jelentőséggel nem bírt, mert az e jogszabályhely szerinti írásba foglalási, illetve kézbesítési határidők elmulasztása az ügy érdemi elbírálására nem hatott ki.
- [53] Érdemben - a Kúria korábbi, hatályon kívül helyező végzésében írt iránymutatásának megfelelően - a jogerős ítélet elsődleges [a Ptk. 239. §-a alkalmazása körében kifejtett] indokolását kellett a felülvizsgálati kérelem tükrében vizsgálni, azaz azt, hogy a másodfokú bíróság által e tekintetben kifejtettek a Pp. 206. § (1) bekezdését, illetve a Ptk. 205. § (1) bekezdését és 207. § (1) bekezdését sértették-e.
- [54] A megelőző eljárásban rögzítettek szerint a szerződés X.1. pontja első tagmondatában foglalt hatályba léptető rendelkezés mint jogellenes feltétel a Ptk. 228. § (3) bekezdés I. fordulata értelmében semmis.
- [55] A másodfokú bíróság helyesen járt el, amikor a Ptk. 239. §-a körében a feleknek a szerződéskötés időpontjában fennállt szerződési akaratát vizsgálta a rendelkezésre állt korabeli dokumentumok (szerződéstervezetek), valamint a felek és képviselőik perbeli nyilatkozatai és további bizonyítékok (okiratok és tanúvallomás) összevetésével. Azt ugyanis, hogy a szerződésből „kieső” feltétel nélkül mire irányult a felek akarat a jogok és kötelezettségek beálltának hatályát illetően, elsődlegesen a szerződéskötést megelőzően tett megnyilvánulásaik értékelésével lehetett megállapítani, figyelemmel arra, hogy az érvénytelenség szempontjából a feleknek a szerződéskötéskor - és nem később - fennállt akaratának van jelentősége.

- [56] A másodfokú bíróság az általa vizsgált szerződéstervezetek, nyilatkozatok és tanúvallomás tartalmát mérlegelve jutott arra a következtetésre, hogy a felek a szerződés hatályának beálltát eltérően kívánták szabályozni: a felperes - érdekeinek megfelelően - a kizárólagosságot az aláírástól kívánta meg, míg az alperes - ugyancsak érdekeit szem előtt tartva - a kizárólagosságot csak az első megrendelés időpontjától kívánta biztosítani a részére.
- [57] A következetes bírói gyakorlat szerint a felülvizsgálati eljárás keretében általában nem vizsgálható a bíróság mérlegelési körébe tartozó tényállás és nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb egybevetésére és értékelésére. A Kúria csak azt vizsgálhatja, hogy az eljáró bíróság a mérlegelés körébe vont adatok és bizonyítékok megállapítása és azok egybevetése során nem jutott-e nyilvánvalóan helytelen és okszerűtlen következtetésre [BH1996.506.]. Csak az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, ha a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni [BH2013.119.II.].
- [58] A másodfokú bíróság az általa figyelembe vett bizonyítékok okszerű mérlegelésével, logikai hibáktól és önellentmondástól mentesen jutott arra a következtetésre, hogy a felek akarata eltérő érdekeik miatt más-más hatályba lépési időpontra vonatkozott. Az érvénytelenség miatt a szerződésből „kiesett” kikötés lényeges szerződési feltételre (a szerződés időbeli hatályának kezdetére) vonatkozott, az ebben való megállapodás a szerződés létrejöttéhez elengedhetetlen volt [Ptk. 205. § (1) bekezdése], és a további szerződési feltételekből sem volt vonható okszerű következtetés a felek kölcsönös és egybehangzó akaratának a létrejöttére a szerződés hatályát illetően. Ezért megalapozottan jutott a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy az akarathány az egész szerződésre kihatott, amiből következően a hiányzó rész nélkül a szerződést a felek nem kötötték volna meg. Erre tekintettel a Ptk. 239. § (1) bekezdése első mondata értelmében a szerződés részbeni érvénytelensége az egész szerződés megdőlését eredményezte.
- [59] A másodfokú bíróság jogszerű mérlegelése miatt nem sértette meg a Ptk. felperes által hivatkozott 205. § (1) bekezdését és 207. § (1) bekezdését sem.
- [60] Miután a másodfokú bíróság a jogszabályoknak megfelelően jutott arra a következtetésre, hogy az érvénytelen szerződés alapján a felperes nem érvényesíthet követelést az alperessel szemben, ezért a 2014. április 29-i alperesi tájékoztatás jogszerűségével kapcsolatos - párhuzamos - indokolás szükségtelenné, az ezzel összefüggő felperesi felülvizsgálati érvelés pedig okafogyottá vált, így annak vizsgálatát a Kúria mellőzte.
- [61] Ennek megfelelően szükségtelenné vált a felperesnek a Pp. 213. § (1) bekezdésével kapcsolatos felülvizsgálati hivatkozásának vizsgálata is.
- [62] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [63] A felperes felülvizsgálati kérelme eredménytelennek bizonyult, ezért köteles a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján az alperes jogi képviselével kapcsolatban felmerült, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése szerint megállapított mértékű - a felülvizsgálati perértékhez és az alperes jogi képviselője által a felülvizsgálati eljárásban kifejtett tevékenységhez igazodó - felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.
- [64] Az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a felperes a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján köteles megfizetni.
- [65] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a felperes kérelmére a Pp. 274. § (1) bekezdésének megfelelően tárgyaláson bírálta el.
- [66] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

Budapest, 2018. február 8.

Dr. Bartal Géza s.k. a tanács elnöke, Dr. Cseh Attila s.k. előadó bíró, Dr. Simonné Dr. Gombos Katalin s.k. bíró